

Europese Erfgoedprijs voor Villa Ockenburgh

In mei van dit jaar maakten De Europese Commissie en Europa Nostra bekend dat Stichting tot behoud van de Historische Buitenplaats Ockenburgh (SHBO) een van de winnaars is geworden van de prestigieuze Europa Nostra Awards 2024. Op 7 oktober vond de officiële uitreiking plaats in het concertgebouw van Boekarest. Een maand eerder op 15 september vond in aanwezigheid van wethouder Saskia Bruines en de secretaris-generaal van Europa Nostra, Sneška Quaedvlieg-Mihailovic de onthulling plaats van de plaquette op de buitengevel van de villa.

Historie van het landgoed

Het landgoed Ockenburgh kent een lange en rijke historie met door de tijd interessante en zeer uiteenlopende bewoners. Blijkens opgravingen hebben er al in de bronstijd mensen gewoond. In de tweede eeuw was er een Romeinse nederzetting met een klein Romeins fort.

Landgoed Ockenburgh werd in 1654 gesticht door de medicus Jacob Westerbaan. Na zijn medicijnenstudie in Leiden vestigde hij zich als arts in Den Haag, waar hij in 1625 trouwde met één van zijn patiëntes, de schatrijke Anna Weytsen. Anna was de weduwe van Reinier van Oldenbarnevelt, de zoon van Johan. Het huwelijk was van korte duur, want Anna stierf jong in 1641. Zij liet haar complete vermogen na aan Jacob. Jacob was in zak en as, maar zijn vrienden Constantijn Huygens en Jacob Cats overtuigden hem zijn leven zin te geven door om te zien naar het duingebied nabij Den Haag dat Jacob al in zijn jonge jaren had aangekocht. Geïnspireerd door de hofsteden Hofwijck van Huygens en Sorghvliet van Cats liet Jacob het woeste duinlandschap cultiveren en er een landhuis bouwen. Hij was een gastvrij man en gaf er grote partijen voor zijn vrienden. Tot zijn dood in 1670 heeft hij op Landgoed Ockenburgh kunnen genieten van zijn grote passies jagen, tuinieren en dichten.

Uitzonderlijke bewoning tussen 1925 en 2012

De villa die tegenwoordig op het landgoed staat, is een andere dan het landhuis van Westerbaen. Er zijn in het huis weliswaar nog steeds restanten van het 17de-eeuwse gebouw te vinden, maar de villa is in de loop der eeuwen vele malen ingrijpend verbouwd door het veelvuldig wisselen van eigenaar. Omstreeks 1925 dreigde de villa te verdwijnen, waarop de gemeente Den Haag besloot de buitenplaats aan te kopen. In 1938 werden er Joodse vluchtelingenkinderen uit Duitsland en Oostenrijk opgevangen. Aan het begin van de oorlog had het Nederlandse leger een militair vliegveld ingericht

*Van links naar rechts: Laurie Neale, initiator voor inzending prijs; Meindert Stolk, gedeputeerde Zuid-Holland; Sneška Quaedvlieg-Mihailovic, secretaris generaal Europa Nostra; Karin Zwinkels, voorzitter SHBO; Saskia Bruines, wethouder cultuur Den Haag; Klasja van de Ridder, hoofd Europese Commissie Nederland; Jacob Westerbaen himself.
Foto: Robert Huiberts*

op de plek van de sportvelden Ockenburgh. In mei 1940 is er hevig gevochten tussen Nederlandse en Duitse troepen. Na de oorlog stond de zwaar gehavende villa leeg. In afwachting van nieuwe bewoners, besloot de gemeente er tijdelijk een jeugdherberg in onder te brengen. De villa werd gerestaureerd en was als Haagse jeugdherberg razend populair bij jongeren. Er volgde een uitbreiding tot 400 bedden en het aantal overnachtingen liep op tot 30.000 per jaar. Uiteindelijk sloot de villa als vakantieoord de deuren in 1996. Het voldeed niet meer aan de eisen van de bezoekers. Opnieuw kwam de villa leeg te staan en de gemeente verhuurde haar tijdelijk als antikraakpand aan kunstenaars.

Burgerinitiatief, burgerparticipatie en tienduizenden uren vrijwilligerswerk

De villa stond er verwaarloosd bij, afbraak dreigde, tot het moment in 2012 waarop drie buurtbewoners de handen ineen sloegen. Zij wilden van de villa via burgerparticipatie een sociaal-maatschappelijke ontmoetingsplek maken. Als burgerinitiatief namen zij de verantwoordelijkheid en het eigendom van de buitenplaats over van de gemeente Den Haag. Er werd ruim € 2,5 miljoen opgehaald. In 2015 richtten zij de Stichting tot behoud van de Historische Buitenplaats Ockenburgh op. Er meldden zich honderdvijftig vrijwilligers aan die met elkaar tienduizenden uren hebben besteed aan het achterstallige onderhoud van de villa en de aanleg van de tuin.

Samen sterk

Vrijwilligers en professionals, leerlingen en studenten, de provincie Zuid-Holland, de gemeente Den Haag, heel veel donateurs en fondsen hebben zich samen ingezet om Villa Ockenburgh een nieuwe toekomst te geven, zodat nog vele generaties kunnen genieten van dit schitterende landgoed. Nog altijd zijn meer dan honderd vrijwilligers van SHBO elke maandag actief met het onderhoud van de (moes)tuin en de culturele activiteiten.

Europa Nostra Award

Europa Nostra motiveert haar beslissing als volgt: "Villa Ockenburgh ontvangt de prijs voor de uitmuntende restauratie en het behoud van het historische landhuis, waarbij

zowel de architectonische integriteit als de historische waarde zorgvuldig gewaarborgd bleven. Het herstel was een langdurig proces dat door de betrokkenheid van vrijwilligers uit de lokale gemeenschap tot stand is gekomen. Het is een bijzonder voorbeeld van burgerparticipatie en lokale inzet voor erfgoedbehoud. Met respect voor de oorspronkelijke architectuur is het interieur van de villa zorgvuldig opgeknapt en toegankelijk gemaakt voor nieuwe functies, zoals een culturele ontmoetingsplek en horecagelegenheid. Dit project is een inspirerend voorbeeld van hoe erfgoedbehoud en burgerparticipatie hand in hand kunnen gaan".

Kitty Bos

Villa Ockenburgh, Monsterseweg 4, Den Haag, 070 217 7377, www.villaockenburgh.nl

IN DE SERIE HERINNERINGSERFGOED: Juliana Monument

MONUMENT VOOR STAMMOEDER DER ORANJES ÉN SLACHTOFFERS HAAGS VERGISSINGSBOMBARDEMENT

Aan de koningin Maria II, genoemd naar de echtgenote van koning-stadhouder Willem III, Maria Stuart II, staat het enige Nederlandse monument voor de stammoeder van het huis Oranje-Nassau, Juliana Gravin van Stolberg. Zij is erop afgebeeld samen met vijf van haar zonen: Johan (Jan) van Nassau, met de oorkonde voor de Unie van Utrecht; Lodewijk de veldheer; het op jonge leeftijd gesneuvelde tweetal Adolf en Hendrik en tenslotte Willem (van Oranje).

Het circa 4,50 meter hoge en bijna 65 ton zware monument werd voltooid in 1930. Het rust op een zevenzijdig, drie treden hoog terras van graniet en een plint van Euville-steen, naar een ontwerp van de Haagse architect D. Roosenburg. Op het monument staat: *Juliana Gravin Van Stolberg Stammoeder van het huis van Oranje Nassau geboren 1506 - overleden 1588 en Hare Zonen en De eerste steen werd gelegd op 30 april 1927 door Jhr. Mr. D.J. de Geer Voorzitter van den Ministerraad.*

De dochters van Juliana Gravin van Stolberg – zij had in totaal 17 kinderen – telden duidelijk niet mee. De beeldengroep werd op 21 september 1910 door prins Hendrik op het Juliana van Stolbergplein onthuld ter herinnering aan de geboorte van zijn dochter, prinses Juliana, de latere koningin Juliana. Met haar komst was de voortzetting van de monarchie in Nederland veiliggesteld.

Foto: Christine Sybesma

De groep werd vervaardigd door de Scheveningse beeldhouwer J.M. Hagedoorn met medewerking van J. Evers naar het ontwerp van de Bredebeekse beeldhouwer B.A.M. Ingenhousz. Deze laatste kreeg in 1908 de Prix de Rome voor beeldhouwkunst en was van 1918 tot 1946 docent aan de Haagse Academie van Beeldende Kunsten. In 1954 ver-

huisde de beeldengroep naar de huidige ruimere plaats en kreeg het tevens de functie van herinneringsmonument voor het vergissingsbombardement op het Bezuidenhout op 3 maart 1945, wat daar jaarlijks op die datum wordt herdacht. Er vielen ruim 550 doden, waaronder ook familieleden van de Vrienden, zoals mijn oma.

Christine Sijbesma

Werkgroep Stedelijke Vernieuwing
sv@vriendenvandenhaag.nl